

Pogovor z Andrejem Bratužem

Gospod profesor, pri večletnem sodelovanju z različnimi manjšinskimi strankami ste si gotovo izoblikovali svoje mnenje glede potrebe po složnem nastopanju manjšin tudi v evropskem političnem prostoru. Nam ga lahko predstavite?

Že dolgo vrsto let se odvija sodelovanje med predstavniki narodnih oz. jezikovnih manjšin v Italiji pa tudi v Evropi. Že v sedemdesetih letih sva s prijateljem dr. Dragom Štoko navezala vrsto plodnih stikov med različnimi političnimi in kulturnimi predstavniki manjšin. Naj tu le spomnim na sicer zanimive, a potem nekako propadle izkušnje s prof. Guidubaldijem iz Sassarija, ki se je zavzemal za nekako univerzo manjšin. V tem okviru so se tudi spletile vezi med različnimi še sedaj sodelujočimi skupinami oz. predstavniki manjšinskih in avtonomističnih gibanj v Italiji.

Sedanja problematika je nekoliko drugačna. Še vedno gre seveda za podoben manjšinski okvir, res pa je, da gre danes predvsem za sodelovanje med političnimi dejavniki manjšinskih skupnosti v državi. Pri tem nas lahko vzpodbuja že večletna izkušnja sodelovanja tako v italijanskem kot tudi v evropskem merilu. Kot stranka Slovenske skupnosti se torej redno udeležujemo letnih in drugih zborovanj Alliance Libre Européene (Evropske svobodne

V nedeljo volitve za novi evropski parlament

Glas za listo manjšin je glas za Evropo narodov

Slovenska skupnost, ki na nedeljskih volitvah nastopa v sklopu liste manjšin Federalizem, je v preteklih dneh pripravila vrsto zanimivih političnih pobud.

V soboto dopoldne je imela javno zasedanje o razvoju prevozov, zaščiti okolja in listi manjšin na sedežu tiskovne agencije ANSA v Trstu. Sodelovali so nosilec liste manjšin v severovzhodnem okrožju dr. Alfons Benedikter iz Bocna, občinski svetovalec Ssk v Dolini in kandidat liste manjšin v Srednji Italiji dr. Boris Gombač in tržaški strankin pokrajinski tajnik Miro Oppelt. Okroglo mizo je vodil deželni tajnik Ssk Ivo Jevnikar. V ospredju so bila vprašanja prevozov, ekološki problemi, ki nastajajo, dalje vloga in pomen tržaškega pristanišča in njegove odprtosti naravnemu zaledju. Poudarjeno je bilo, da ima lista manjšin sicer na prvem mestu svojega programa skrb za narodnostne pravice manjšin, vendar se zavzema za reševanje tudi drugih družbenih, gospodarskih, ekoloških in kulturnih vprašanj.

V soboto zvečer je bil shod volivcev na pobudo sekcije Ssk za Zahodni Kras v Šoščevi hiši na Proseku. Spregovorili so Bogdan Kralj, Robert Vidoni in pokrajinski tajnik Ssk Miro Oppelt.

V nedeljo se je v Števerjanu končal tri-dnevni Naš praznik, ki sta ga priredila krajevna sekcija Ssk in domače društvo »Sedej«. Pisatelj Boris Pahor, ki je kandidat št. 2 na listi manjšin v našem okrožju, je v svojem nastopu med drugim poudaril, da morajo biti nedeljske volitve za Slovence v Italiji tudi izpraševanje vesti o tem, kako si zamišljamo svojo prihodnost, kaj hočemo s seboj in svojo skupnostjo narediti jutri, v združeni Evropi, koliko življenjske volje in zavesti imamo. Zato naj bodo volitve tudi odskočna deska za boljši jutri.

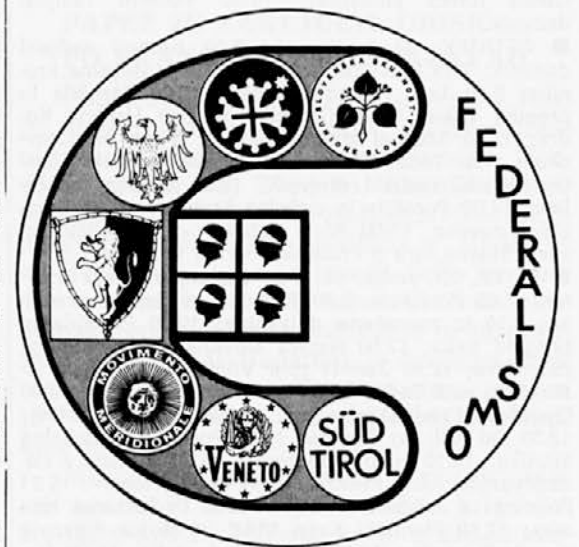
Pri jutranji okrogli mizi »Slovenci v Evropo« pa je bil pomemben poudarek člana predsedstva Zveze socialistične mladine Slovenije in komentatorja tednika Mladine Dejana Verčiča, da mladinska organizacija povsem razume in podpira volilno izbiro Slovenske skupnosti.

Ob treh predstavitev kandidatov Ssk v Gorici, Čedadu in Trstu je nato bila zadnja sobota še predstavitev liste manjšinske liste v Vidmu s strani Union Furlane. Na srečanju so se zbrali predstavniki in kan-

didati liste Federalizem, poleg furlanske skupine še Ssk, Union popolo veneto in Südtirol z nosilcem liste A. Benedikterjem. Najprej je predstavnik Union Furlane predstavil prisotne, nato pa so spregovorili posamezni kandidati — Alfons Benedikter, Ettore Beggiato, Cornelia Puppini, Andrej Bratuž in Roberto Visintin. Vsi so poudarili osnovne misli manjšinsko-avtonomistične povezave, vsak pa je seveda še podčrtal nekaj iz svojega specifičnega področja.

Za Ssk je Andrej Bratuž posebej poudaril vlogo slovenske prisotnosti v procesu evropske integracije, zlasti danes, ko se tudi uradna republika Slovenija že bliža tem ciljem. Zavzel se je za Evropo narodov, ki naj enakopravno sprejme vse narodnostne skupnosti in jih prizna. Posebej je kandidat Ssk tudi zavrnil stališča socialistične stranke in zlasti kandidata Camberja, ki zagovarja anahronistično in protizgodovinsko stališče.

Med drugim beleži seveda volilno delovanje kandidatov Ssk več pobud. Tako udeležba pred kratkim na srečanju vseh

kandidatov severovzhodnega okrožja v Veroni, kjer so se zbrali na pobudo Evropskega federalističnega gibanja za Italijo. Med drugim so se zavzeli za to, da bi novi parlament v Strasburgu res postal ustavodajna skupščina in s tem dal novega zagona evropski združitvi. Listo Federalizem je za Slovensko skupnost zastopal kandidat A. Bratuž, za venetsko stran liste pa kandidat E. Beggiato.

RADIO TRST A

■ NEDELJA, 18. junija, ob: 8.00 Jutranji radijski dnevnik; 8.20 Koledarček; 8.30 Kmetijski tednik; 9.00 Sv. maša iz župnijske cerkve v Rojanu; 9.45 Pregled slovenskega tiska v Italiji; 10.15 Mladinski oder: »Beli vitez« (Lučka Susić); 11.00 Nediški zvon; 11.45 Vera in naš čas; 12.00 Narodnostni trenutek Slovencev v Italiji; 13.00 Opoldanski radijski dnevnik; 13.20 Glasba po željah; 14.00 Poročila in deželna kronika; 14.10 Ob 200-letnici francoske revolucije: Jože Javoršek: »Leto 1789 v Parizu.« Radijska igra; 14.55 Šport in glasba ter prenosi z naših prireditvev; 19.00 Večerni radijski dnevnik.

■ PONEDELJEK, 19. junija, ob: 7.00 Jutranji radijski dnevnik; 7.40 Pravljičica; 8.00 Poročila in deželna kronika; 8.10 »Mal' položi dar domu na oltar«; 10.00 Poročila in pregled tiska; 12.00 Pandorina skrinjica, pričevanja o alternativnih načinih zdravljenja; 12.40 Mešani zbor Bath Camerata iz Batha-Avona na Angleškem vodi Nigel Perrin; 13.00 Opoldanski radijski dnevnik; 13.20 Glasba po željah; 13.30 Gospodarska problematika; 14.00 Poročila in deželna kronika; 14.10 Goriški razgledi; 15.00 Alojz Rebula: »Duh Velikih jezer.« Slušna igra o Frideriku Baragi v 7 delih; 17.00 Poročila in kulturna kronika; 17.10 Simfonični orkester RTV Ljubljana; 18.00 Kmetijski tednik; 19.00 Večerni radijski dnevnik.

■ TOREK, 20. junija, ob: 7.00 Jutranji radijski dnevnik; 7.40 Pravljičica; 8.00 Poročila in deželna kronika; 8.10 Poezija pred opero; 10.00 Poročila in pregled tiska; 12.00 Ko študent na rajžo gre; 12.40 Mešani zbor Vilnius iz Vilne na Litovskem in mešani zbor Bath Camerata iz Batha-Avona na Angleškem; 13.00 Opoldanski radijski dnevnik; 13.20 Glasba po željah; 13.30 Od Milj do Devina; 14.00 Poročila in deželna kronika; 14.10 Otroški kotiček: »Dek, izmisli si pravljico!«; 14.30 Iz Benečije; 15.00 Roman v nadaljevanjih. Alojz Rebula: »Duh Velikih jezer.« Slušna igra o Frideriku Baragi v 7 delih; 17.00 Poročila in kulturna kronika; 17.10 Simfonični orkester RTV Ljubljana; 18.00 Srečko Kosovel: »Pisma domačim.« Pripoveduje: Vladimir Jurc; 19.00 Večerni radijski dnevnik.

■ SREDA, 21. junija, ob: 7.00 Jutranji radijski dnevnik; 7.40 Pravljičica; 8.00 Poročila in deželna kronika; 8.10 Narodnostni trenutek Slovencev v Italiji; 10.00 Poročila in pregled tiska; 12.00 Moja šola radiestezijske in bioterapije; 12.40 Mešani zbor Vilnius iz Vilne na Litovskem vodita Česlovas Radvanas in Tadas Šumskas; 13.00 Opoldanski radijski dnevnik; 13.20 Glasba po željah; 13.30 Na goriškem valu; 14.00 Poročila in deželna kronika; 14.10 Govorimo o glasbi; 15.00 Alojz Rebula: »Duh Velikih jezer.« Slušna igra o Frideriku Baragi v 7 delih; 15.22 Neopravičena ura; 17.00 Poročila in kulturna kronika; 17.10 Antologija slovenske violinske glasbe. Violinist Tomaž Lorenz, pianistka Alenka Šček. Tekst: Marijan Lipovšek; 18.00 Literarne podobe: Čemu toliko junaštva?; 19.00 Večerni radijski dnevnik.

■ ČETRTEK, 22. junija, ob: 7.00 Jutranji radijski dnevnik; 7.40 Pravljičica; 8.00 Poročila in deželna kronika; 8.10 Trst, mesto znanosti; 10.00 Poročila in pregled tiska; 12.00 Glasbeni portret Urbana Kodra; 12.40 Mešani zbor Vilnius iz Vilne na Litovskem vodi Tadas Šumskas (ljudske pesmi); 13.00 Opoldanski radijski dnevnik; 13.20 Glasba po željah; 14.00 Poročila in deželna kronika; 14.10 Dvigljena zavesa; 15.00 Alojz Rebula: »Duh Velikih jezer.« Slušna igra o Frideriku Baragi v 7 delih.

■ PETEK, 23. junija, ob: 7.00 Jutranji radijski dnevnik; 7.40 Pravljičica; 8.00 Poročila in deželna kronika; 8.10 Iz zaprašene delavnice; 10.00 Poročila in pregled tiska; 12.00 Razvoj slovenskega povojnega pesništva; 12.40 Ženski zbor Vilnius iz Vilne na Litovskem vodi Tadas Šumskas (umetne pesmi); 13.00 Opoldanski radijski dnevnik; 13.20 Glasba po željah; 13.30 Od Milj do Devina; 14.00 Poročila in deželna kronika; 14.10 Halo, kdo tam?; 15.00 Roman v nadaljevanjih. Alojz Rebula: »Duh Velikih jezer.«; 15.21 Pogovori z Jožijem; 17.00 Poročila in kulturna kronika; 17.10 Pianistki Katja Milič in Mojca Šiškovč v našem studiu; 18.00 Kulturni dogodki; 19.00 Večerni radijski dnevnik.

■ SOBOTA, 24. junija, ob: 7.00 Jutranji radijski dnevnik; 7.40 Pravljičica; 8.00 Poročila in deželna kronika; 10.00 Poročila in pregled tiska; 12.00 Poti, zanimivosti in lepote naše dežele; 12.40 Moški zbor Vilnius iz Vilne na Litovskem vodi Česlovas Radvanas (ljudske pesmi); 13.00 Opoldanski radijski dnevnik; 13.20 Glasba po željah; 14.00 Poročila in deželna kronika; 14.10 »Glas od Rezijske«; 14.30 Glasbeni listi; 15.00 Sobotni razmislek; 16.30 France Bučar: Problemi sodobne družbe; 17.00 Poročila in kulturna kronika; 18.00 »Otožni, veseli in zli norci«; 19.00 Večerni radijski dnevnik.

Pogovor z Andrejem Bratužem

■ nadaljevanje s 1. strani

zveze) od Bruslja in Strasburga do drugih manjšinskih središč. Na njih tudi vedno seznanjamo ostale skupine (od Flamcev in Baskov do Bretoncev in Korzičanov, od Valežanov in Škotov do Sardincev in Frizonov itd.) s problematiko slovenske narodne skupnosti v Italiji. Zato mislim, da je tako povezovanje vsekakor pozitivno, če že ne naravnost nujno.

Na letošnjih volitvah nastopate pod novim znakom. Če se ne motimo, je to prvič, da je v volilnem znaku za evropske volitve prisotna tudi lipova vejica, ki bo Slovence po vsem državnem ozemlju vabila, naj podprejo listo Federalismo. Nam lahko nekoliko jasneje predstavite ta znak, saj nazorno priča o povezanosti in skupnih ciljih manjšinskih skupnosti, ki živijo v Italiji?

Že pri zadnjih evropskih volitvah leta 1984 smo se kot Ssk zavzemali za to, da bi bili na volilnici prisotni vsi znaki sodelujočih skupin. Vendar nam takrat iz tehničnih razlogov to ni uspelo. Letos je končno prišlo do predstavitve skupnega volilnega simbola osmih nastopajočih skupin, ki so Slovenska skupnost, Furlanska zveza, Okcitanško avtonomistično gibanje, Valdostanska zveza (Union Valdôtaine), Sardinska akcijska stranka (PSdAz), Južno gibanje, Union del popolo veneto ter Südtirol. Vse te stranke oz. gibanja imajo kot skupni imenovalec boj za uresničenje narodnostnih in kulturnih pravic lastnih skupnosti v sklopu Italije in Evrope. Povezanost v okviru italijanske države je seveda v glavnem omejena na manjšinska gibanja, medtem ko so razne izrazito avtonomistične skupine sedaj na drugih, samostojnih listah.

Kateri so cilji, ki si jih postavljate pri listi manjšin?

V tem smislu je sodelovanje oz. nastop manjšinskih strank kar precej enoten. Gre predvsem za to, da se v evropskem okviru zagotovi kar se da učinkovita zaščita in vloga manjšinskih ali nasploh narodnostnih skupnosti v Evropi. Danes gre za skoraj petdeset milijonov pripadnikov teh skupnosti, ki si v bodoči Evropi narodov želijo enakopravnosti in samobitnosti.

Ne smemo pri tem tudi pozabiti zlasti na razne pomembne dokumente, ki jih je Evropski parlament že sprejel v zvezi z o vrednotenjem in zaščito manjšinskih skupnosti (zlasti listina Kuijpers), ki je danes nekaka »Magna charta« v tem oziru v Evropskem parlamentu. Poleg tega naj omenim tudi razne dokumente Evropskega

sveta o isti problematiki in lahko bomo razumeli, da se danes v evropskem okviru veliko in pozitivno razpravlja o tej do nedavnega še malo znani tematiki.

Že doslej je Slovenska skupnost imela dobre zveze z različnimi ustanovami evropske skupnosti, ki se ukvarjajo s problematiko manjšin. Lahko te evropske ustanove res pomagajo pri našem boju za obstoj? Niso to le znanstveno - raziskovalne inštitucije, ki dejansko ne morejo ničesar stvarnega ukreniti na politični ali družbeni ravni?

Mislim, da ima danes Ssk po svojih predstavnikih že dobro vzpostavljene stike s predstavništvom evropskih organizmov. Tu imam predvsem v mislih razne organe Evropskega parlamenta v Bruslju, že prej omenjeno evropsko zvezo in posebej še s parlamentarno skupino Mavrica (Arc-en-ciel), ki v Evropskem parlamentu predstavlja manjšinsko-avtonomistične poslance. Prav gotovo se že mimo teh organizmov tudi mi Slovenci danes lahko vedno bolj aktivno javljamo v evropski areni in tako prispevamo k skupni borbi za doseg enakopravnosti vseh evropskih narodnostnih skupnosti, tako velikih kot malih!

Kateri so po Vašem mnenju politični cilji, ki naj si jih postavlja slovenski volivec v luči bližajočega se leta 1992?

Težko bi bilo tu govoriti o gospodarskih in socialnih problemih, ki jih Evropa 1992 zastavlja svojim državljanom. Gre predvsem za velike mejnike in premike v ekonomiji in v odpravi carinskih meja današnje Evrope dvanajsterih. O vsem tem pa bodo zaenkrat verjetno več govorile posamezne države in njihove ustanove, ki danes sestavljajo pravzaprav »Evropo držav«.

Kot slovenski volivci in predstavniki naše narodne skupnosti v Italiji pa smo danes tudi edini resnični predstavniki slovenskega oz. slovenskega sveta sploh v okviru Evropske gospodarske skupnosti. Zato menim, da je danes naloga slovenskega zamejskega volivca in kandidata za Evropski parlament predvsem ta, da živo in odločno opozarja evropsko javnost na to, da Evropa ni samo anglosaška, germanska oz. latinska stvarnost, ampak tudi širša skupnost ljudi in narodov (kot smo Slovani in posebej Slovenci) z enako željo po novi, demokratični, federalistični in enakopravni Evropi narodov. Ta naj v letu 1989 dokončno realizira ideale in gesla revolucionarnega leta 1789, ki so ENAKOST - BRATSTVO - SVOBODA za vse svoje narode in skupnosti!

Manjšine in evropski svet

Ministrski odbor Evropskega sveta je sklenil, da ustanovi poseben odbor strokovnjakov, ki naj sestavijo Evropsko listino deželnih ali manjšinskih jezikov. Osnova za besedilo naj bo tista listina istega naslova, ki jo je že odobrila Stalna konferenca evropskih deželnih in krajevnih ob-

lasti ter potrdila parlamentarna skupščina Evropskega sveta. Ta je priporočila ministrskemu odboru, naj bi besedilo sprejel kot evropsko konvencijo, ki naj bi jo države podpisale in ratificirale. Tako bi imela listina tudi pravno moč. Ministrski

dalje na 5. strani ■

PROSTOR MLADIH

Za Evropo narodov

To je geslo, s katerim je Slovenska skupnost nastopila na zadnjih evropskih volitvah leta 1984 v koaliciji z drugimi manjšinskimi strankami (Valdostanci, Sardininci, Okcitanici, Furlani) in dosegla uspeh. Izvolila je predstavnika v parlament v Strasburgu. S to koalicijo se slovenska stranka ponovno predstavlja pred volivci, tokrat z novim znakom, veliko črko E, simbolom Evrope, v katerem so vgrajeni znaki vseh sodelujočih skupin. Na zelo vidnem mestu je tudi lipova vejica, znak Slovenske skupnosti, ki se bo tako pojavila na glasovnicah vseh 40 milijonov volivcev po vsej državi.

Sporazum, na podlagi katerega smo stopili v to volilno koalicijo, predvideva, da bo prva tri leta zasedal mesto evropskega poslanca kandidat, ki bo neposredno izvoljen, v preostalih dveh letih pa bodo prišli na vrsto predstavniki ostalih strank koalicije.

Predstavljamo se z dvema glavnima kandidatom, ki prav zaradi dolgotrajnih prizadevanj za Evropo in predvsem zaradi odločnosti, vztrajnosti, neupogljivosti in nenazadnje tudi uspehov v borbi za naše narodnostne pravice zaslužita podporo vseh slovenskih volilcev: to sta pisatelj prof. Boris Pahor in prof. Andrej Bratuž.

Zaslužita pa še predvsem podporo mladim, ki se ne bodo pustili prevarati in zapeljati od tistih, ki se smatrajo za moderne in napredne, v resnici pa so se z volilnim zavezništvom z najbolj nazadnjaško in evropskemu duhu najbolj oddaljeno politično silo — Listo za Trst — pokazali v svoji pravi luči. Mislim tu na PSI, ki je ni sram, da je kot svojega glavnega tržaškega kandidata izbrala prvaka Liste za Trst,

Giulia Camberja, ki je že ob izvolitvi v italijanski parlament napovedal, da bo vse svoje sile posvetil preprečevanju odobritve zakona za globalno zaščito, ki bi vseboval kaj več od tega, kar Slovenci že imamo. To je tudi dosledno izvajal. Sporazum med LpT in PSI o Camberjevi kandidaturi poleg tega še predvideva »... skupno obvezo, da se za Trst in Gorico (videmska pokrajina se niti ne omenja, op. p.) uresniči »poenoteno besedilo« (testo unico) obstoječih zakonskih določil, ki se nanašajo na slovensko manjšino, in da se ne uvede dvojezičnost (bilingvizem)«.

To je torej osnova, na podlagi katere se je PSI spajdašila z nasprotniki naše narodnostne skupnosti in popolnoma osvojila njihova stališča do naše zaščite. Kljub temu pa je slovenska komisija PSI objavila znani poziv slovenskim volivcem, naj »tudi na evropskih volitvah glasujejo za PSI in oddajo svoj preferenčni glas tistim kandidatom, ki jamčijo evropsko in moderno opredelitev — ki pomeni tudi reševanje vprašanj slovenske narodnostne skupnosti v Italiji...«. Kdo so ti kandidati na listi PSI, pa ni povedala. Je morda Giulio Camber? Vabijo nas torej, naj še enkrat potisnemo glavo v pesek, tako da bomo brco, ki pride po volitvah, občutili močnejše. Človek je ob takem vabilu seveda ogorčen, gotovo pa tudi užaljen, saj pomeni, da nas imajo člani slovenske komisije PSI za popolne idiote.

In ker slovenski volivci, predvsem mladi, nismo idioti, PSI in njeni pajdaši ne bodo prejeli naših glasov!

DAMJAN TERPIN
dež. tajnik MS Ssk

Deželne volitve na Sardiniji

Na deželnih volitvah na Sardiniji sta v primerjavi z zadnjimi deželnimi volitvami leta 1984 napredovali krščanska demokracija in zlasti socialistična stranka, nazadovali pa sta komunistična partija in Sardinjska akcijska stranka. Krščanska demokracija ima v novem deželnem svetu 29 svetovalcev — se pravi dva več kot doslej. Socialistična stranka ima v novem deželnem zboru 12 svetovalcev, to je štiri več kot doslej. Komunistična partija ima v novem deželnem svetu 19 svetovalcev, in sicer pet manj kot doslej. Sardinjska akcijska stranka ima deset svetovalcev, se pravi dva manj kot doslej. Štiri svetovalce je ohranila socialdemokratska stranka. Tri svetovalce imajo misovci in prav toliko svetovalcev ima koalicija republikancev, liberalcev in federalistov. Krščanska demokracija je v primerjavi z zadnjimi deželnimi volitvami napredovala za 2,6 odstotka, socialisti so napredovali za 3,8 odstotka, komunisti so nazadovali za 5,6 odstotka, Sardinjska akcijska stranka je nazadovala za 1,3 odstotka, socialdemokrati so napredovali za 0,3 odstotka, koalicija republikancev liberalcev in federalistov pa je v bistvu ohranila glasove, ki so jih na zadnjih deželnih volitvah prejeli republikanci in liberalci skupno. Misovska stranka je nazadovala za 0,4 odstotka. V primerjavi s političnimi volitvami leta 1987 je krščanska demokracija rahlo napredovala, komunisti pa so nazadovali za skoraj dva odstotka. Socialisti so napredovali za 2,5 odstotka, Sardinjska akcijska stranka je napredovala za 0,5 odstotka.

Dosedanje deželno vladno na Sardiniji so sestavljali komunisti, socialisti, Sardinjska akcijska stranka in republikanci ter socialdemokrati. Vseh pet let je deželno vladno vodil predstavnik Sardinjske akcijske stranke.

PAPEŽ JE ZAKLJUČIL OBISK PO SKANDINAVSKIH DRŽAVAH

Papež Janez Pavel II. se je vrnil v Rim po desetdnevnom potovanju po Skandinaviji, med katerim je obiskal Dansko, Norveško, Finsko in Švedsko. Zadnji dan je papež bil z mladimi iz vseh skandinavskih držav v romarskem središču v Vadsteni na Švedskem, kjer je izrazil željo in upanje v tesnejšo in bolj konstruktivno ekumensko enotnost med katoliško in luteransko Cerkvijo. V Vadsteni je švedska svetnica Brigida ustanovila samostan, preden je v drugi polovici 14. stoletja odšla v Rim, kjer je umrla.

Mladim je papež govoril o svojih osebnih spominih na Poljsko, kakor jo je doživljal v svoji mladosti, ko je z drugo svetovno vojno prevladalo nasilje, ki je povzročilo brezmiselno razdejanje. Papež je tudi povedal, da je s spominskimi križi, ki jih je med obiskom v Skandinaviji izročil predstavnikom posameznih držav, hotel simbolizirati dvoje poslanic: novim generacijam zaupa gradnjo novega krščanstva v bolj solidarni družbi, ker v življenju mladih ni prostora za egoizem in apatijo, ter »pričevanje darovanja za mlade, ki imajo toliko darovati«.

Politični pluralizem na Madžarskem

Vse kaže, da se je Madžarska zares odločila za pot v politični pluralizem. V torek, 13. t.m., je bila v Budimpešti okrogla miza, pri kateri so sodelovali predstavniki komunistične partije in devetih opozicijskih strank oziroma neodvisnih skupin. Cilj te okrogle mize je, doseči sporazum o dejanskem prehodu iz enopartijskega režima v večstrankarski demokratični sistem na osnovi svobodnih volitev, ki naj bi po mnenju ministra Pozsgaya, drugega najvplivnejšega človeka v madžarski hierarhiji, lahko bile že prihodnje leto. Na okrogli mizi bi se morali dogovoriti o zakonodajnih ukrepih, po katerih naj bi svobodno zaživele nove politične stranke, hkrati pa bi sestavili tudi osnutek za novo madžarsko ustavo. Sprejete dogovore bo moral potem odobriti parlament. V sporazumu, doseženem že pred to okroglo mizo, pa je izrecno rečeno, da nobena politična sila ne bo smela prevladovati nad drugimi in se proglasiti za edino predstavnico ljudske volje. »Vsi soglašamo, da je treba spremeniti sedanji sistem. Svobodna tekma naj določi, kdo ima boljše programe, vsi pa želimo preprečiti družbeno de-

stabilizacijo. Okrogla miza naj bo miren uvod v svobodne volitve, ki naj pokažejo, kakšna je resnična moč posameznih strank«. Pravkar navedeno izjavo je podal sam tajnik madžarske komunistične partije, Fejti.

O večstrankarskem sistemu je te dni spregovoril tudi že prej omenjeni minister Pozsgay. Dejal je, da je bil prvi pobudnik te zamisli že Imre Nagy, madžarski ministrski predsednik v tragičnem letu 1956, ko so sovjetske divizije v krvi zadržile upor madžarskih ljudskih množic. Pozsgay je pozval madžarski narod, naj bližnji 16. junij dojamne kot veliko priložnost za narodno spravo. Navedenega dne bo namreč v Budimpešti svečan pogreb Imra Nagyja, in udeležili se ga bodo tudi najvišji predstavniki oblasti. Okrogla miza se bo nadaljevala 21. junija.

—o—

Predsednik republike Cossiga je povelil nalogo za sestavo nove vlade dosedanjemu ministrskemu predsedniku De Miti. Ta bo začel s posveti s strankami bivše vladne večine po evropskih volitvah dne 18. junija.

VOLILNI SHOD V BAZOVICI

Na javnem zasedanju, ki ga je v Bazovškem domu priredila vzhodnokraška sekcija Slovenske skupnosti, sta rajonska svetovalca Vinko Ozbič in Peter Močnik najprej poudarila pomen sodelovanja slovenske stranke pri listi manjšin z geslom »Federalizem«. Tudi Slovenci v Italiji se tako vključujemo v široko gibanje, da bi 50 milijonov pripadnikov narodov brez države in narodnostnih skupnosti prišlo do besede tudi tam, kjer se odloča, in tam, kjer se gradi skupna Evropa — v evropskem parlamentu v Strassburgu. Ostro sta ob-

sodila zavezništvo med socialistično stranko in Listo za Trst, ki ponuja kot edinega tržaškega kandidata na socialistični listi predstavnika in zagovornika včerajšnje Evrope in zaprtosti, odv. Camberja, ki ruši pogoje za plodno in enakopravno sožitje v teh krajih.

Jasno je, da je v Bazovici odmevala tudi ena izmed točk programa manjšinske liste: obramba narodnega ozemlja in zaščita okolja. Predstavniki Ssk so obnovili napore Ssk in vse narodne skupnosti ter nekaterih drugih političnih in naravovarstvenih skupin, da bi se sinhrotron zgradil znotraj Področja za znanstvene raziskave in ne pri Bazovici. Močnik in Ozbič sta podčrtala nedoslednosti nekaterih sil in obžalovala dejstvo, da je Komunistična partija uvrstila med svoje kandidate za evropske volitve prof. Margherito Hack, ki je sicer ugledna znanstvenica, glede sinhrotrona, ki je za nas življenjskega pomena, pa je podpisala spomenico, ki brezpogojno podpira lokacijo pri Bazovici!

Glede zelenih pa sta govornika podčrtala, da je njihovo poudarjanje potrebe po »kraškem parku« nejasno in zato nevarno. Slovenska skupnost si zaščito okolja zamišlja ob jasnem upoštevanju potreb in navad domačega prebivalstva, ki je do zadnjih let ohranjalo zdravo okolje na Krasu, nekatere naravovarstvene pobude pa bi ga rade izrinile z rodni tal. Potrebne so torej zelo jasne besede o takih načrtih.

—o—

»VEZILO KOSOVELOVIM« V DSI

Društvo slovenskih izobražencev je v sodelovanju s Slovensko prosveto pripravilo za zaključek svoje sezone koncertni večer v spomin na pokojno Tončko Kosovel z naslovom »Vezilo Kosovelovim«. Bogat spored večera, ki bo v ponedeljek, 19. junija, obsega nastop moškega pevskega zbora Novega svetega Antona, recitacije, nastop ansambla »Gallus Consort« ter Vokalno-instrumentalnega ansambla Fabia Niederja in dekliškega zbora »Vesna«. Izvajali bodo v glavnem izvirna dela na besedilo Srečka Kosovela. Govoril bo prof. Ubald Vrabc. Začetek ob 20.30.

Zborovanje v Boljuncu

Na pobudo dolinske sekcije Slovenske skupnosti je bilo v četrtek v mali dvorani gledališča France Prešeren v Boljuncu srečanje na temo Slovenci in evropske volitve. Krajevni sekcijski tajnik Sergij Mahnič, pokrajinski tajnik Ssk Miro Oplet in kandidat na listi manjšin v okrožju Srednje Italije Boris Gombač so najprej obrazložili, kako je prišlo do sestave liste manjšin, ki nastopa po vsej Italiji in pri kateri enakopravno sodeluje s svojim znakom in svojimi kandidati tudi Slovenska skupnost. Nastop liste ima izreden pomen za vse manjšine v Italiji, ima pa tudi zelo stvarne možnosti, da izvoli svojega predstavnika v novi evropski parlament in tako ponovi uspeh, ki ga je lista dosegla že na zadnjih evropskih volitvah leta 1984.

Prisotni so naslovili poziv na vse slovenske volilce, naj 18. junija podprejo listo manjšin pod geslom »Federalizem« in z znakom »E«, na katerem je tudi simbol lipove vejice. Slovenski kandidati so v večjem številu samo na listi manjšin. En slovenski kandidat je le še na komunistični listi. Socialistična stranka pa ne samo, da ne kandidira nobenega Slovenca, temveč kandidira protislovenskega kandidata Liste za Trst Camberja. Stranki sta na najvišji državni ravni sklenili pakt proti uveljavljanju slovenskega jezika v odnosih z javnimi oblastmi.

SOLIDARNOST Z ŽUPNIKOM IZ BAZOVICE

Deželni svetovalec Slovenske skupnosti Bojan Brezigar je poslal bazovškemu župniku msgr. Marjanu Živcu solidarnostno brzojavko zaradi prijave, ki so jo proti njemu vložili misovci, češ da je z zvonjenjem zvonov motil njihov volilni shod.

Svetovalec Brezigar je opozoril na ustrahovalni poskus na račun slovenskega duhovnika, kar spominja na fašistične čase, ter je zlasti ugotovil, da so volilni shodi misovske stranke v vsaki volilni kampanji v nekaterih kraških vaseh pravo pravcato izzivanje slovenskega prebivalstva. Čeprav gre za volilno kampanjo, bi morale pristojne oblasti, po mnenju svetovalca Brezigarja, poskrbeti za spoštovanje zakonov, ki prepovedujejo poveljevanje fašizma. Zato bi morale oblasti prijaviti sodišču vse tiste, ki na izzivalen način poveljujejo fašizem in s tem žalijo čustva prebivalstva.

UMRLA MARČELA PERTOT

Barkovljansko sosesko in tudi širšo slovensko skupnost je prizadela vest, da je v petek, 9. t.m., umrla gospa Marčela Pertot rojena Pipan. Domačini in številni prijatelji so jo poznali in imeli radi zaradi njene temperamentnosti, nasmejanosti in človeške topline. Pokojnica pa je uživala tudi velik ugled v barkovljanskem Prosvetnem društvu in povsod, kjer je bilo kaj organizirano aktivnega med Slovenci v tem predelu Trsta. Naj počiva v miru!

RUPEL IN ŠINKOVEC O EVROPSKEM ZDRUŽEVANJU

Slovenska pot v Evropo nima alternative, kar pa je združeno z globokimi gospodarskimi in političnimi spremembami v Sloveniji in Jugoslaviji. To bi lahko bil zaključek srečanja, ki sta ga z nekaterimi alternativnimi gibanji v Sloveniji priredila prejšnji teden v Trstu Tržaško federalistično gibanje in Slovenska prosveta. Gosta večera sta bila predsednik Slovenske demokratične zveze Dimitrij Rupel in član vodstva Socialdemokratske zveze Matjaž Šinkovec, ki sta prikazala, kako nova slovenska gibanja gledajo na Evropo ter na leto 1992, ko bodo odpadle še zadnje pregrade v evropskem gospodarskem integriranju.

Do izraza je prišla slovenska volja po zaščiti svoje suverenosti ter želja po Evropi, ki naj ne bo Evropa držav, temveč narodov. Na dan so prišli seveda številni problemi sedanje burne jugoslovanske stvarnosti, ki so zlasti med živahno diskusijo prišli do izraza v nastopih nekaterih tržaških srbskih predstavnikov.

MISOVCI IN ŽUPNIK V BAZOVICI

Tržaška občinska svetovalca misovske stranke Menia in Sluga sta na kvesturi prijavila župnika iz Bazovice, msgr. ja Živica, češ da moti volilno kampanjo, oziroma misovske shode v Bazovici z zvonjenjem zvonov vaške cerkve. Župnik v Bazovici, pravita misovca v prijavi, že šest let krši volilne predpise, in sicer vsakokrat, kadar misovska stranka prireja volilno zborovanje na bazovškem trgu.

Zaključilo se je šolsko leto

Ob koncu šolskega leta je bilo na naših šolah lepo število šolskih prireditvev in razstav. Mnoge šole so imele tudi zaključne šolske maše, spričo različnega tolmačenja šolskih določil o tej tradicionalni obliki sklepa šolskega leta pa so šolske maše bile tudi v ponedeljek, 12. t.m.

V torek, 13. t.m., so začeli izpiti na osnovnih in nižjih srednjih šolah. Zrelostni izpiti oziroma mature se bodo začeli 22. junija.

Med številnimi šolskimi prireditvami naj omenimo, da so na Opčinah ob zaključku šolskega leta s posebno prireditvijo proslavili 10. obletnico poimenovanja tamkajšnje osnovne šole po pisatelju Francetu Bevku. Učenci, učitelji, starši in prijatelji so se zbrali v Prosvetnem domu, kjer so s skrbno pripravljenim sporedom lepo zaključili šolsko leto.

Dobro obiskana šolska prireditev je bila tudi v Marijinem domu v Rojanu. Dijaki nižje srednje šole Fran Erjavec so v prvem delu sporeda prikazali balet po odlomku Leoncavallovih Glumačev. V drugem delu pa so se izkazali tudi s Petanovo enodejanko »Obtoženi volk«. Spored sta pripravili profesorici Edith Canziani in Lučka Peterlin. Prireditve pa so bile tudi po številnih drugih osnovnih in nižjih srednjih šolah.

—o—

V sovjetskem Uzbekistanu se nadaljuje narodnostni spori. Oblasti so pripadnike turške manjšine spravile iz varnostnih razlogov v zbirna taborišča. Med spopadi je bilo do zdaj ubitih 80 Turkov. Turke preganjajo tudi v Bolgariji. Iz države jih je pobegnilo v zadnjih tednih 16 tisoč in se zateklo na turško ozemlje.

100-LETNICA ŠČEKOVEGA ROJSTVA

Preteklega prvega januarja je minilo sto let, kar se je rodil veliki sin Primorske duhovnik in javni delavec ter politik Virgil Šček. V petek, 9. t.m., so se ga spomnili v župnijski dvorani v Nabrežini. Nastopil je mladinski zbor z Repentabra pod vodstvom Toneta Bedenčiča. Nato je imel spominski govor prof. Tone Požar iz Vipave, ki je lahko vpletel v pripoved marsikateri osebni spomin, saj je Šček preživel pri njem zadnjih osem let življenja, ko je bil prof. Požar župnik v Lokvi pri Bazovici. Kot znano je, po Virgilu Ščeku poimenovana slovenska osnovna šola v Nabrežini.

Pevska zbor »Fantje izpod Grmade« in »Dekliški zbor Devin« pod pokroviteljstvom občine Devin - Nabrežina vabita na pevsko revijo

PESEM V ZALIVU

v petek, 23. junija, ob 20.30, pred devinsko cerkvijo.

Poleg prirediteljev bodo nastopili Me. p. zbor »Milan Pertot« iz Barkovelj, Mo. p. zbor »Ermes Grion« iz Tržiča, Me. p. zbor »Hrast« iz Doberdoba, Me. p. zbor »Obala« iz Kopra.

AVTOCESTA SE GRADI

Pri Razdrtem, kjer se zdaj končuje avtocesta iz Ljubljane proti Primorski, so se začela predhodna dela za takoimenovano »osimsko cesto«, ki naj poveže omenjeno avtocesto z Novo Gorico po Vipavski dolini ter s Fernetiči, kjer naj bi prišlo do povezave z italijanskim omrežjem avtocest. Po programih naj bi do konca leta dokončali prve kilometre novega odseka.

Lesene zasteklitve, okna in vrata iz raznovrstnega lesa tovarne

HOBLES

lahko naročite v trgovini Železnina Terčon v Nabrežini. Poverjeni zastopnik za Trst NIKO PERTOT.

MANJSINE IN EVROPSKI SVET

■ nadaljevanje s 1. strani

odbor očitno ni mogel najti soglasja o že pripravljenem besedilu, ki bo torej doživelo kako spremembo.

V odboru strokovnjakov bodo predstavniki vseh 23 držav članic Evropskega sveta, parlamentarne skupščine in Stalne konference evropskih deželnih in krajevnih oblasti. Kot opazovalce bodo v odbor pritegnili še zastopnike držav, ki niso članice Evropskega sveta, a so podpisale njeno Evropsko kulturno konvencijo (tudi Jugoslavija), ter Evropskega urada za manj razširjene jezike, ki ima sedež v Dublinu.

Iz svetogorske kronike

Še do pred kratkim je veljalo, da je Sveta gora v primerjavi z ostalimi romarskimi točkami, kamor zahajajo Slovenci, nekako samevala, letos pa je zlasti ob koncih tedna polna obiskovalcev, ki prihajajo od vsepovsod: z bližnjega Goriškega, s Krasa, z Gor, iz Furlanije, Istre, s Tržaškega in Koroškega, z različnih koncev v Sloveniji in drugod. Vzrok je predvsem 450-letni jubilej, ki ga obhajajo v spomin, ko se je leta 1539 po izročilu Marija na tem hribu prikazala Urški Ferligoj iz Grgarja. Proslavljanje že dalj časa poteka širokopotezno, a tudi duhovno poglobljeno, kar je zasluga očetov frančiškanov, ki oskrbujejo to svetišče, okoliških duhovnikov, ki jim pomagajo in ne nazadnje posebnega organizacijskega odbora, ki v okviru koprške škofije skrbi za koordinacijo različnih pobud. K občutnemu povečanju obiska Svete gore pa je nedvomno pripomoglo tudi asfaltiranje ceste nanjo, saj je sedaj dostopna ne le za osebne avtomobile, temveč tudi za največje avtobuse.

Prav je, da za kroniko navedemo vsaj nekaj pomembnejših romanj, ki so se k tej božii poti zvrstila v zadnjem mesecu. V nedeljo, 21. maja popoldne, je bilo na Sveti gori uradno romanje goriške nadškofije, ki ga je vodil nadškof Antonio Vitale Bommarco, združeno z romanjem novogoriške dekanije. V soboto, 27. maja, so k svetogorski Mariji poromali pevci koprške škofije, ki so skupno prepevali pod vodstvom Lojzeta Kobala in ob orgelski spremljavi Cecilije Kobal. V vzpodbudo jim je spregovoril prof. France Kralj, ki je tudi vodil somaševanje. Takoj za pevci so pristopili k svoji maši italijanski verniki tržaške škofije s škofom Bellomijem na čelu. Posebno slovesno je bilo na Sveti gori v nedeljo, 4. junija, torej na »kronanco«; tako je ime prazniku v spomin na kronanje svetogorske podobe na goriškem Travniku. Iz solkanske župnijske cerkve je procesija krenila na goro že v soboto zvečer, romarji pa so nato sodelovali pri polnočnici, ki jo je daroval frančiškanski provincial iz Ljubljane p. Miha Vovk. Že od leta 1542 vsako leto poteka iz Kanala posebna

procesija, ki na »kronanco« dospe na Sveto goro; domačini se tudi letos niso izneverili tej častitljivi tradiciji. Ob enajstih dopoldne je maševal koprski škof msgr. Metod Pirih, na koro pa so prepevali pevci iz Kanala in Deskel. Seveda ni manjkalo tudi priljubljenih ljudskih pesmi, ki jih romarji na Sveti gori še posebej vneto pojejo. Nekaj posebnega je bila popoldanska maša, ki jo je daroval upokojeni koprski škof msgr. Janez Jenko, nanjo pa so povabili člane vseh družin z Goriškega, in sicer z obeh strani meje, ki nosijo priimek Ferligoj in se zanje domneva, da izvirajo iz istega debela, ki mu je pripadala tudi Urška Ferligoj iz Grgarja. V soboto, 10. junija, pa je na Sveti gori bilo srečanje »mavričarjev« tj. bralcev in dopisnikov otroške verskega lista Mavrica, ki izhaja v Ljubljani.

Iz zgoraj navedenega je jasno razvidna duhovna, a tudi splošno človeško povezovalna vloga tega svetišča, ki stoji na pomembnem stičišču različnih tradicij, narodov in kultur.

—o—

CARINSKO SREDIŠČE PRI TRBIŽU

Deželno vodstvo Sklada za varstvo narave WWF je pozvalo vse pristojne oblasti, naj ponovno preučijo in odločno spremenijo načrt o novem carinskem središču pri Trbižu. Gre za orjaško strukturo, je zapisano v tiskovnem poročilu naravovarstvenikov, ki bi zahtevala izkop enega milijona kubikov zemlje in skale ter zasedbo osmih hektarov zemljišča. Popolnoma bi se spremenil krajevski in naravni videz Ziljice in bližnjega gozda. Poleg naravne škode pa prihaja, trdi WWF, do nesmotrnega trošenja javnega denarja, saj bo carinsko središče stalo 95 milijard lir. Avstrija bo verjetno po letu 1993 stopila v Evropsko skupnost, zato bodo carinske pregrade padle, carinska postaja na Trbižu pa bo povsem odveč. Nadalje, Avstrija preusmerja svoj tovorni promet s cest na železnice, tako da gre tudi ob upoštevanju tega dejstva za nepotreben poseg.

Politični pluralizem na Vzhodu

Kot poroča ljubljansko »Delo« so prejšnjo soboto in nedeljo imeli v Heidelbergu v Zahodni Nemčiji svoj 23. kongres češkoslovaški socialdemokrati. Odkar je bil leta 1948 tudi na Češkoslovaškem grobo zatrt politični pluralizem in vpeljan enostrankarski sistem po sovjetskem vzoru — nadaljuje ljubljansko Delo — so bili češkoslovaški socialdemokrati preganjani in zatirani. Preostalo jim je še edinole delovanje v begunstvu. Na povabilo vodstva češkoslovaških socialdemokratov sta se kongresa udeležila tudi predsednik socialdemokratske zveze Slovenije France Tomšič ter Erik Modic, ki je namestnik tajnika socialdemokratske zveze v Sloveniji.

Konec prejšnjega tedna so v Budimpešti ponovno ustanovili madžarsko ljudsko stranko, ki so jo nasilno ukiniteli pred

natančno 40 leti. V delovnem programu Madžarske ljudske stranke je rečeno, da se bo zavzemala za tržno gospodarstvo, za reformo lastninskih odnosov, za dodelitev zemlje tistim, ki jo bodo najbolje obdelovali, in za samoupravo vasi in naselij. Izvolili so tudi začasno predsedstvo, ki ima 19 članov. Njihov mandat bo trajal do prvega kongresa obnovljene stranke.

—o—

Medtem ko glavni kandidat na socialistični listi, listar Camber trdi, da se bo tudi v evropskem parlamentu boril zoper »dvojezičnost« ali bilingvizem, to je proti priznanju pravice, da Slovenci v Italiji tudi v javnosti govorijo v materinem jeziku, je zunanji minister Andreotti na volilnih shodih v Trstu in Gorici pozival mlade, naj se učijo drugih jezikov.

IZ KULTURNEGA ŽIVLJENJA

Nova skladba Avgusta Ipavca - Zlatorog

V veliki športni dvorani Carnera v Vidmu je bila v soboto, 10. t.m., krstna izvedba nove slovenske simfonične pesnitve za zbor, orkester in balet »Zlatorog«, ki jo je napisal in dirigiral na Dunaju živeči primorski skladatelj in duhovnik Avgust Ipavec.

49-letni glasbenik je to delo nosil v sebi 15 let in je doživel tri zapise. Predstavlja se kot mogočna himna planinam, bratstvu med narodi, spoštovanju lepote in poštenja. Pri pisanju se je držal slovenskega alpskega mita o Zlatorogu, kot ga je upesnil nemški pesnik Rudolf Baumbach. Ta je leta 1870 prišel kot zasebni učitelj v Trst. Dobro se je seznanil s planincem in planinskim pisateljem Kugyjem. Pri njem je zvedel za slovensko pripovedko o Zlatorogu. Leta 1877 je v Lipskem izdal pesnitev Zlatorog, ki je doživela vrsto ponatisov, prevodov in dramatizacij. Tudi nekaj oper je že nastalo na osnovi libreta o tem mitu.

Temeljno sporočilo Ipavčeve simfonične pesnitve govori o Zlatorogu, ki s svojo čredo ljubosumno varuje čisti gorski svet pred neučakanim oholim človekom.

Gre za čudežno bitje, ki živi v triglavskem pogorju in se le redkim prikaže. Če ga kdo rani, iz njegove krvi zrastejo čudodelne zdravilne rože. Če jih použije, takoj ozdravi. Njegov zlati rog pa odpre vrata do zakladov, ki se po ljudski veri nahajajo pod Bogatinom. Trentarski lovec spoštuje gorski svet, ko pa mu tujec, beneški trgovec prevzame deklo z bogatimi darovi, zaslepljen pomisli na zaklad pod Bogatinom in strelja na Zlatoroga. Ta se pozdravi s čudežnimi rožami, lovec se pred njim umika in pade v prepada.

To je na kratko vsebina tega dela. Med pesnitvijo pa je skladatelj ustvaril nekaj sicer obrobnihih situacij, ki pa imajo pomembno vlogo pri sporočilnosti skladbe. V prvi vrsti delo priča o veliki ljubezni do gora. Učinkovita je tudi

scena, ko se razočarani lovec zateče pod vihar in izraža svojo bolečino. Ta se zlije v eno z narodovo bolečino zaradi osvajalnosti tujcev.

Za mogočno mednarodno izvedbo je poskrbelo kar 400 nastopajočih: člani mešanih zborov Soške in Vipavske doline, dekliški zbor iz Ljubljane, dekliški zbor Maria Regina z Dunaja, moški zbor CAI iz Cedada, solisti in člani baletne skupine Slovenskega narodnega gledališča iz Maribora, učenci srednje baletne šole iz Maribora in simfonični orkester iz Ljubljane s solisti Janezom Lotričem, Ireno Baar in Sabino Hajdaro- rovič. Za učinkovito in domiselno koreografijo in režijo je poskrbel Iko Okrin iz Maribora.

Libreto je izšel v italijanščini, slovenščini in nemščini. Prireditelj videmske premiere je bil Svet slovenskih organizacij, katerega predsednica Marija Ferletič je uvodoma v slovenščini in italijanščini pozdravila občinstvo in poudarila pomen bratske povezanosti med sodelujočimi.

Simfonično pesnitev »Zlatorog« so v nedeljo, 11. t.m., ponovili v Cankarjevem domu v Ljubljani, v nedeljo, 18. t.m., pa jo bodo izvajali na Dunaju.

—O—

ANTOLOGIJA IN PESNIŠKA ZBIRKA JANKA FERKA

V novembru 1987 so bili v Barburgu ob Lani, ZRN, Dnevi koroške slovenske literature. Zdaj bosta izdala Janko Ferka in Ludwig Legge v založbah Hitzeroth, Marburg/Lahn, in Mohorjevi, Celovec - Dunaj, antologijo o simpoziju. Ferka in Legge objavljata referate in upoštevata sodobno koroško slovensko literaturo. V antologijskem delu so med drugimi zastopani Gustav Januš, Florjan Lipuš, Andrej Kokot in Karel Smolle.

Ob tej priložnosti sporočamo, da bo septembra izšla nova pesniška zbirka Janka Ferka, in sicer v založbi Edition Atelier na Dunaju. Ker je zbirka trojezična, jo bo ameriška Ariadne Press, Riverside, California, sozaložila.

Srečanje gledališč iz Avstrije, Madžarske in Slovenije

Rodil se je teaterski festival. Mestno gledališče v madžarskem mestu Zalaegerszek je povabilo Mestno gledališče ljubljansko in Mestno gledališče iz Graza na srečanje, na katerem so gledalci tega kraja, nedaleč od madžarsko-jugoslovske meje, videli šest predstav, tri na velikem in tri na malem odru. Avstrijci so se predstavili z modernizirano interpretacijo Molièrove komedije »Georges Dandin« in »Zakonsko burko« Dario Foa in Franke Rame, Ljubljanci so izbrali dve domači deli: Jančarjev »Klementov padec« ter Petanove »Dachauske procese«. Domačini so nastopili z glasbeno igro »Notrdamski zvonar« in dramatičnijo znamenite novele Thomasa Manna »Mario in čarovnik«.

Značilnost festivalskih predstav je bila njihova raznovrstnost, tako po žanrski kakor tudi po slogovno interpretativni plati. Simultano prevajanje tujejezičnih uprizoritev je omogočalo občinstvu, da so lahko spremljali ne samo okvirne zgodbe, ampak tudi dialoge.

Srečanja so se udeležili tudi številni gledališki kritiki iz Budimpešte, Graza in Ljubljane, ki so v pogovoru za okroglo mizo načeli tudi širša vprašanja gledališke umetnosti. Izkazalo se je, da je duh srednje Evrope še vedno živ v gledališčih, ki so sicer različno usmerjena. Predstavi Mestnega gledališča ljubljanskega sta izstopali po svoji politični in družbeni aktualnosti, madžarski gledališčniki so se izkazali s temeljitim obvladovanjem vseh prvin obrtnih spretnosti, kolegi iz Avstrije pa so se z izjemnim poslušom za klasiko lotili inovacije starega, zaprašnega besedila.

Predstavniki vseh treh teatrov so se na skupnem sestanku domenili, da bo naslednje srečanje prihodnje leto ob istem času v Ljubljani, čez dve leti pa bo vlogo gostitelja prevzelo graško Mestno gledališče. Ta pobuda je vredna vse pohvale.

Zarko Petan

BORIS PAHOR V DSP V LJUBLJANI

Tržaški pisatelj Boris Pahor je bil 12. t.m. gost 47. protestnega literarnega večera v prostori Društva slovenskih pisateljev. Boris Pahor je predstavil svojo novo knjigo »Ta ocean, strašno odprta«, ki je pred kratkim izšla pri Slovenski matici in obravnava hudo uro, ki je nastala z objavo intervjuja z Edvardom Kocbekom. V intervjuju je Kocbek leta 1975 govoril o likvidaciji pluralizma v Osvobodilni fronti in o usodi vrnjenih domobrancev. O Pahorjevi knjigi so spregovorili Spomenka Hribar, Alenka Puhar, Viktor Blažič, Franc Miklavčič, Bogo Grafenauer in Primož Simoniti.

XXIV. ŠTUDIJSKI DNEVI

»DRAGA *89«

Trst - 1., 2. in 3. septembra 1989

Park Finžgarjevega doma, Opčine,
Narodna ulica 89

Petek, 1. septembra, ob 17. uri:

— Predstavitve letošnje DRAGE

Petek, ob 17.30:

— O PROBLEMIH IN REŠITVAH V
MULTIKULTURNIH DRUŽBAH

Pogled iz širokega sveta na problematiko, ki zadeva tudi Slovence: kulturni in jezikovni pluralizem
Po predavanju diskusija.

Sobota, 2. septembra, ob 16. uri:

— Slovesna otvoritev, nato:

MANJŠINA — ŽRTEV IDEOLOŠKIH
BOJEV?

Skupina zamejskih kulturnih delavcev v pluralističnem razgovoru o dosedanjem prevladovanju ideologije v zamejskem dogajanju
Sledi diskusija

Nedelja, 3. septembra, ob 10.30:

— VIZIJE IN MEJE NARODNE SPRAVE

Žareč problem narodne sprave, ki naj bi vzpostavila most čez prepada revolucije, v novi in doživeti osvetlitvi
Po predavanju diskusija.

Nedelja, 3. septembra, ob 16. uri:

— SLOVENIJA MED EVROPO
IN BALKANOM

Slovenska pomlad, Majniška deklaracija 1989, napetost z jugom, pravica do odcepitve v predavanju, ki bo pomenilo poseg v osrčje slovenske narodne problematike

Po predavanju diskusija.

Nedeljska služba božja bo ob 9. uri na prostem.

Politolog in publicist iz Ljubljane Dejan Verčič, ki je tudi član predsedstva Zveze socialistične mladine Slovenije, je na okrogli mizi v nedeljo, 11. t.m., v Števerjanu med drugim dejal, da bodo z Miloševićem kmalu obračunali sami Srbi. Ti imajo od vseh narodov v Jugoslaviji — je pristavil — edini dolgo liberalno tradicijo: ki bo prej ali slej gotovo prišla do izraza.

Sodobno kmetijstvo

Gniloba čebelje zalege

Ob velikem priznanju kmetovalcem za sebnikom so bili poudarjeni veliki uspehi čebelarjev Jugoslavije. Čebelarji so privravljeni napore podvojiti, zahtevajo pa pravilno predpoved uvoza medu, ki ga Jugoslavija zdaj uvaža v znatnih količinah iz vzhodnih držav, in pa pomoč skupnosti pri zatiranju hudih bolezni, ki prete uničiti čebelarstvo.

O varozi sem že pisal, danes pa velja pozornost nalezljivi hudi ali ameriški gnibli čebelje zalege, ki jo povzroča bacil larve. Ta uničuje ličinke, slabo vpliva na socialno življenje družine in povzroči njeno neizbežno smrt. Brez pravočasnega strokovnega posega se bolezen hitro širi in je nevarna tako za obolelo kakor tudi za vse čebeljnake na določenem območju.

Po predpisih je ob pojavu te bolezni treba uničiti celo družino, skupaj s panjo, voskom in medom. Za škodo družba povrne odškodnino. Tako drago zatiranje hude gnilobe je nesprejemljivo, če upoštevamo ceno uničenega panja in družine in tudi nepotrebno, odkar povsod po svetu z antibiotiki uspešno zatirajo in zdravijo hudo gnilobo čebelje zalege.

Ugotovljeni sta dve vrsti kuge: maligna in benigna, kateri se pojavljata pri mladih ličinkah. Bacil je paličaste oblike, ima zaobljene konce, v kulturah pa ga srečamo kot verige ali niti.

Spore so neverjetno odporne proti toploti, in vrelo vodo prenesejo več minut. Enako odporne so proti izsuševanju. V istem čebelnjaku se bolezen lahko pojavi večkrat.

Po okužbi sledi velika izguba ličink in prej ali slej odmre celotna družina. Lahko pa se v satih z zalego pojavi le nekaj mrtvih ličink, ki jih čebele čistilke hitro odstranijo. V tem primeru čebelja družina ozdravi in čebelar sprememb niti ne opazi. Tretja možnost je, da se v panju pojavi manjše število obolelih ličink. Bolezen lahko traja več mesecev. Med iz satov brez zalege je manj nevaren. Zdrava družina se okuži, če jo prenesemo v panj, v katerem je prej živela obolela družina. Družine lahko okužimo s prenosom satov iz enega panja v drugega, kar je najpogostejši način okužbe. Gniloba se pojavi junija, julija ali avgusta. Vprašljiva je okužba prek cvetov. Čebele prek mehanizma medenega ventila na želodčku izločijo do 79 odstotkov spor, preden odložijo nektar v satje. Spore iz črevesja čebel se izločijo z iztrebki. V črevesu se ne razvijajo. Ko se čebele trebijo zunaj panja, sončna svetloba in dež polagoma uničita spore. Če se trebijo v panju, se spore hitro prenesejo v hrano ličink.

Okužba s tem bacilom v normalnih okoliščinah ni hitra. Družine prenesejo velike količine spor ne da bi se bolezen razvila, ali pa pride le do manjše okužbe, ki sama izgine.

Ličinke se različno odzivajo na okužbo, najobčutljivejše so do 24 ur stare, ki obojijo v 44 odstotkih primerov, ličinke stare med 24 in 48 ur, obolevajo le 5-odstotno, ličinke stare 2 do 4 dni, pa so povsem odporne proti bacilu, kateri brez primerne okolja za razvoj odmre.

Zaradi specifičnega oplojevanja čebel lahko trdimo, da nimamo stoodstotno čistih vrst. Metoda umetnega osemenjevanja nam omogoča vzgojitev vrste čebel, ki bo najbolj odporna proti raznim boleznim. Malo znano je, da ima bacil larve nasprotnika, virus, ki ubija bakterije. Ta bakteriofag so odkrili leta 1948 kot spiralo flagela. V čebelarstvu Dol na Češkoslovaškem so z njim dosegli dobre rezultate. Prav tako raziskujejo vpliv sulfanamidov in antibiotikov na bacil larve in so ugotovili, da je bacil izredno občutljiv za antibiotike iz skupin penicilinov, streptomycinov, oksitetracilina in klortetracilina. Ti rezultati iz Češkoslovaške, ki so jih ponovili že tudi na Institutu v Zagrebu, dokazujejo, da lahko tudi gnilobo čebelje zalege omejimo enako kot druge nalezljive bolezni čebel in jo celo zdravimo.

Z. T.

BORŠTNER SPET V ZAPORU

Ivan Borštner je spet v zaporu. Vest povzemamo iz nekaterih sredstev javnega obveščanja v Sloveniji. Miličniki iz Škofje Loke so 8. t.m. privedli Borštnerja na prestajanje kazni v odprti oddelk Hoteleš v sklopu kazensko-poboljševalnega doma Dob pri Mirni. Borštner je bil na lanskem procesu proti četverici v Ljubljani obsojen na 4-letno zaporno kazen. Že nekaj časa je ponovno v zaporu tudi Janez Janša. Proces proti četverici, v kateri sta bila še Franci Zavrl in David Tasič, je lani sprožil mogočne proteste slovenske javnosti, s tem pa se je začela najbolj žgoča faza tako imenovane »slovenske pomladi«, ki se medtem nadaljuje z novimi pluralističnimi pobudami ob razmahu alternativnih gibanj in strank.

Engelbert Besednjak 2 Fašizem

Čas protisocialističnih bojev so izrabili fašisti za organizacijo lastne armade. Vsak vojščak položi prisego in se podvrže brez-pogojni disciplini. Fašistična vojska ima posebno uniformo, lastne postave, odlikovanja, svoje generale in častnike, konjenico, letalske oddelke, vojaško policijo, sodišča itd. Kdor se ne odzove mobilizaciji, se proglasi za dezertarja in sodi po vojaških zakonih. Fašistično armado so organizirali rezervni in aktivni italijanski častniki. Vodilno vlogo je igralo pri tem nekaj aktivnih italijanskih generalov.

Državni prevrat

Fašizem se je torej osamosvojil na celi črti. Postal je neodvisen od kapitalistov, neodvisen od vlade, zrasel je prek obstoječe države. Potrebno je bilo le še eno: polastiti se državne oblasti in vzeti v roke Italijo. Začele so se resne priprave za revolucijo. Komunistična nevarnost je bila že davno minila, socialisti in komunisti se niso več ganili, postali so tihi in krotki. Kljub vsemu temu so fašisti nadaljevali svoje naskoke. Zasedali so občinske svete, odstavljali župane, mobilizirali vedno bolj pogosto svoje čete in jih pošiljali zaradi malenkosti v boj proti posameznim pre-

fektom. Navidez se je zdelo vse to nesmiselno. Čemu mobilizirati 20.000 ljudi, ko je šlo vendar večkrat za majhen spor, ki bi se bil dal poravnati brez vsake težave? To so bile orožne vaje fašistične vojske. Bile so predpriprave za prevrat. Treba je bilo poskusiti, kako aparat deluje in koliko odporne moči ima še vlada. Zadnji mesec pred prevratom se je izvedla zadnja poskušnja: fašisti so pričeli zasedati državne urade. Polastili so se glavnega civilnega komisariata v Tridentu in zasedli deželni odbor. Vlada se je uklonila in s tem je bila njena usoda zapečatenata. Par tednov nato je v teku ene noči zasedla fašistična vojska skoro v vseh mestih Italije vse poštne in brzojavne urade, železniške postaje, prefektore, policijske urade, pretrgala brzojavne zveze z Rimom in začela korakati od treh strani proti glavnemu mestu. Prevrat se je posrečil na celi črti. Mussolini drži krmilo Italije v roki.

Idejna vsebina in cilji

Kakšen program namerava uresničiti fašizem v političnem življenju Italije? Kaj je idejno ozadje tega velikega gibanja? Kakšni so cilji, za katerimi stremijo novi gospodarji države?

Nastanek fašizma nam že sam na sebi odkriva nekatere temeljne ideje fašističnega gibanja.

Militarizem

Fašizem je nastal v boju proti socialistični stranki, ki je omalovaževala pomen italijanske zmage, ki je bila proti vojni in zahtevala, da se kaznujejo številni častniki in generali. Socialisti so nagovarjali vojaštvo k nepokorščini proti svojim predstojnikom in manjšali ugled vojske. Fašisti so nastopili v obrambo armade. Vojska je za fašiste najplemenitejši izraz italijanskega narodnega življenja. Vojska, pravijo, je vzbudila v italijanskem ljudstvu vse skrite moralne sile in ga usposobila za veliko bodočnost. V duhu armade se mora preroditi ves narod. Iz svetovne vojne naj se dvigne bojovita in junaška Italija. Podlaga vse kulture in vsega napredka je armada. Zato so fašisti militaristi.

Italijanski imperij

Fašistično gibanje je šlo v najodločnejši boj proti socialistom, ki so hoteli ropati Italijo vseh sadov vojaške zmage. Fašisti so napadali Nittija in Giolittija, ker nista znala varovati interesov Italije na mednarodnih konferencah. Odpovedala sta se po nepotrebnem Reki, Dalmaciji, Albaniji, popuščala sta preveč Franciji in Angliji. Tako je zapravila Italija sijajno pri-

ZA USTANOVITEV OPOZICIJSKE SKUPINE

Sovjetski poslanec Boris Elcin je na javnem zborovanju v Moskvi predlagal ustanovitev napredne parlamentarne skupine, ki naj bi se zavzemala predvsem za večji vpliv volilnega zbora na odločitve kongresa ljudskih poslancev.

Kongres ljudskih poslancev je — po mnenju Borisa Elcina — dejansko le potrdil vodilno vlogo komunistične partije, čeprav je naredil tudi nekaj korakov na poti do večje demokracije. Izvajanja Borisa Elcina so poslušalci večkrat prekinili z aplavzom. Največji aplavz pa je govornik požel, ko je obrazložil predlog, naj se ustanovi poslanska skupina, ki naj bo napredno usmerjena in v kateri naj sodelujejo poslanci iz raznih sovjetskih republik. Takšna skupina bi morala že pred prihodnjim zasedanjem izdelati svoj program.

»Normalizacija« na Kitajskem

Na Kitajskem se nadaljuje proces normalizacije. Iz dneva v dan se večajo aretacije. Vojska je v Pekingu začela s sistematičnimi hišnimi preiskavami v iskanju disidentov in še zlasti orožja, ki ga je prebivalstvo v prvih dneh odpora vzelo vojakom. Odredi vojske se postopno umikajo iz osrednjega središča Pekinga. Vojaki pa še vedno stražijo glavni trg Tienanmen, okrog trga pa je vzpostavljen redni promet. Vsekakor menijo, da bo vojska budno nadzorovala položaj v Pekingu, saj prihaja še vedno do neredov, represiji navkljub. Občila pozivajo vse voditelje avtonomnih organizacij, ki so bile uradno razpuščene, naj se prostovoljno javijo policiji, ker se bo drugače njihov položaj hudo poslabšal. Medtem pa je minister za trgovino s tuji-

no Toubin zagotovil nadaljevanje gospodarske preosnove in soudeležbe tujega kapitala.

Zunanji minister Qichen se je na povratku s Kube ustavil v Vzhodnem Berlinu in nato opravil postanek v Moskvi, kjer se je na letališču srečal z namestnikom sovjetskega zunanjega ministra.

O aretacijah poročajo tudi iz drugih večjih kitajskih mest in ne samo iz Pekinga. Zaostrili so nadzorstvo nad premiki iz mest in še zlasti na mejah, da bi prestregli morebitne begunce. Na prvem mestu spiska iskanih oseb je kitajski astrofizik Lihhi, ki se je zatekel v ameriško veleposlanstvo v Pekingu. Glede njegove usode je prišlo do treh sestankov v Washingtonu med ameriški funkcionarji in kitajskimi diplomati. Glasnica ameriškega zunanjega ministrstva Tutwilerjeva je pa pred dnevi posredovala prvo uradno stališče glede morebitne soodgovornosti Deng Xiaopinga pri pokolu 3. in 4. junija v Pekingu. V primeru njegove odgovornosti, je dejala Tutwilerjeva, je sam izkoreninil proces preosnove, za katerega si je prizadeval.

—o—

ALFONSIN BO PREDČASNO ODSTOPIL

Argentinski predsednik Alfonsin, ki je bil poražen na zadnjih političnih volitvah, je sklenil, da bo odstopil 30. junija, to je 5 mesecev pred iztekom svojega mandata. Predsednik Alfonsin je imel pred dnevi četrtturni govor po televiziji, v katerem je naglasil, da bo predčasno zapustil predsedniško mesto, da bi njegov naslednik lahko takoj začel sprejemati ukrepe za odpravo hude gospodarske stiske v državi.

Skoraj 215 milijonov volivcev

Evropska dvanajsterica ima skupen parlament, vendar ga volivci posameznih držav članic izvolijo v različnih dneh. V četrtek, 15. junija, bodo evropske volitve v Veliki Britaniji, na Irskem, Nizozemskem, Danskem in v Španiji. Prihodnio nedeljo pa bodo volitve na Portugalskem, v Franciji, Belgiji, Luksemburgu, Zahodni Nemčiji, Grčiji in Italiji. Pregled glasovnic se bo v nekaterih državah začel že v petek, vendar volilni izidi ne bodo objavljeni pred nedeljo zvečer, se pravi, ko bodo zaprta vsa volišča na celotnem ozemlju Evropske skupnosti.

V državah evropske dvanajsterice je 241 milijonov 846 tisoč volilnih upravičen-

cev, ki morajo izvoliti 518 poslancev v Evropski parlament. Največ volivcev je v Italiji, in sicer 46 milijonov 566 tisoč. Izvolili bodo 81 evropskih poslancev. Delovna središča Evropske skupnosti so Bruselj, Strasburg in Luksemburg. V Bruslju sedaj parlamentarne komisije in poslanske skupine. V Strasburgu zaseda Evropski parlament, Luksemburg pa je sedež tajništva.

Izdajatelj: Zadruga z o. z. »NOVI LIST« — Reč. na sodišču v Trstu dne 20.4.1954, števil. 157. Odgovorni urednik: dr. Drago Legiša — Tiska tiskarna Graphart Trst, ulica Rossetti 14. tel. 772151

ložnost povečati svoje kolonije. Italiji je pripadal delež pri nemških kolonijah v Afriki in v Indijskem oceanu. V Mali Aziji je bila Italija temeljito opeharjena. Bodočnost Italije leži na Sredozemskem morju, na Bližnjem vzhodu in na Balkanu. Italija se mora razširiti, raztegniti mora svojo moč daleč prek mej polotoka. To je zunanja politika fašizma.

Proti centralizmu in birokratizmu

Italija spada med najbolj centralistične države v Evropi. Njena ustava je napravljena po vzorcu francoske ustave. Rimska vlada združuje v svojih rokah silno oblast. Iz središča upravljajo armade uradnikov celo državo. Tudi o neznatnih krajevnih zadevah odloča Rim. Že petdeset let se vrši v Italiji boj proti centralizmu. Fašisti so sprejeli v program načelo, da je treba odvzeti centralistični državi več kakor polovico dosedanjih poslov. Mussolini je imel 20. septembra 1922 programatičen govor v Vidmu in izjavil v imenu svoje stranke: »Mi hočemo odvzeti državi vse njene gospodarske posle. Ostanje policija, ki varuje poštenjake pred atentati tatov in zločincev, ostanje pouk in vzgoja novih rodov, ostanje armada, ki jamči za nedotakljivost domovine in ostanje zunanja politika.« Vlada je pravkar naznanila parlamentu, da se železnice, pošta in brzozav oddajo zasebnim družbam. Same železni-

ce povzročajo namreč državi poldrugo milijardo letnega primanjkljaja.

Proti liberalizmu

Vseh ostalih poslov države pa ne misli fašizem prepustiti zasebnikom. Kajti fašistična stranka je odločna nasprotnica liberalizma. Fašisti trdijo, da je liberalizem kriv vseh nesreč, ki so prišle nad italijansko ljudstvo v zadnjem polstoletju. Liberalizem je zanje vir korupcije in gnilobe. Fašistični prevrat pomeni popoln in končni polom italijanskih liberalnih strank. Poslov, ki se jim država odreče, fašisti niso še določili nikomur. Njihov program je v tem pogledu še neizdelan.

Stanovska organizacija

Fašisti odklanjajo odločno razredni boj. Socialistom očitajo, da so z razrednim bojem vzgojili razredni egoizem. Delavstvo misli danes le na koristi svojega sloja in pozablja na interese celokupnosti. Razredni boj je delavstvo odtujil domovini in ga izločil iz duhovne skupnosti italijanskega naroda. Fašisti hočejo nadomestiti razredni boj z organizacijo vseh stanov. Država mora priznati stanovske organizacije in jim dati zakonito podlago. Vsak sloj, ki je potreben za narodno produkcijo, mora imeti svoje zakonito zastopstvo. Pogajanja in dogovori med zastopniki produktivnih stanov nadomeščajo razredni boj. Kako se bo-

do stanovi organizirali, o tem fašistični program še nima določnih načel. Tudi ne govori še fašistični program o tem, kako bodo posegali stanovi v javno upravo.

Kulturni program

Fašisti očitajo socializmu in komunizmu materializem. Ob vsaki priliki poudarjajo, da je vsa vrednost naroda v njegovi duhovnosti. Narod brez idealov ni narod, temveč čreda. Socialistična stranka je vzgojila delavstvo, ki je oropano vseh duhovnih vrednot in ga ponižala v njegovem človeškem dostojanstvu. V družabnem življenju morajo stati v ospredju duhovni interesi. Fašizem si je nadel nalogo, da obnovi italijanski idealizem. Veličina naroda ni odvisna od števila, temveč od njegove sposobnosti, da razvije v sebi vse svoje duhovne sile.

Stališče do vere

Fašizem ne mara boja proti veri in Cerkvi. Poslovnik fašistične vojske trdi celo, »da stoji fašistična milica v službi Boga in italijanske domovine«. Vsak fašist, ki vstopi v armado stranke, mora priseči: »V imenu Boga in Italije, v imenu vseh, ki so padli za veličino Italije, prisegam, da se posvetim vsega in za vselej blaginji Italije.« In Mussolini je končal svoj prvi govor v parlamentu z besedami: »Bog mi stoj na strani, da dovedem svoj težki napor do zmagovitega konca.«